

БЮДЖЕТНИЙ ЛІТОПИС: I квартал 2016 року

На початку року доходи зведеного бюджету продовжували зростати. За I кв. 2016 року вони зросли на 16.5% і сягнули 163.4 млрд грн. Цей результат досягнуто навіть попри те, що цього року не було 14.3 млрд грн тимчасових доходів, наявних у I кв. 2015 року (6.2 млрд грн від продажу 3G ліцензії, 5.5 млрд грн «прибутку» НБУ та 2.7 млрд грн додаткового імпортного мита). На тлі досі сильного зростання доходів видатки зведеного бюджету у I кв. були традиційно низькими. Як результат, зведений бюджет виконано з профіцитом у 3.9 млрд грн. Причому профіцит забезпечено за рахунок місцевих бюджетів (14.4 млрд грн), а центральний бюджет уже навіть I кв. закінчив з дефіцитом 10.6 млрд грн.

1. ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ

1.1. Доходи: Згідно з оперативною звітністю казначейства, за I кв. 2016 року в Державний бюджет було отримано 129.2 млрд грн доходів. Це на 16.0 млрд грн, або на 14.1% більше, аніж торік. Щоправда, темпи росту доходів державного бюджету скорочувалися. Якщо минулого року вони становили 40–60%, то в I кв. цього року скоротилися до +32.6% у січні, +7.8% у лютому та +10.8% у березні.

Відсутність нерегулярних доходів. У I кв. 2015 року держбюджет отримав 14.3 млрд грн нерегулярних доходів, що включали «прибуток» НБУ, додатковий імпортний збір і доходи від продажу 3G ліцензії. У I кв. 2016 року таких доходів не було.

Основні фактори, що допомагали наповнювати держбюджет на початку цього року

– **Державні підприємства.** За I кв. 2016 року доходи від податку на прибуток підприємств (ППП) становили 14.5 млрд грн, що на 2.5% менше, аніж у січні–березні 2015 року. Одна з причин скорочення доходів – зміна правил сплати податку на прибуток упродовж року. Якщо торік ППП сплачували щомісяця частинами, що дорівнюють 1/12 прибутків попереднього року, то 2016 року його сплачують поквартально. Перший квартальний платіж сплачують до 10 травня. Доходи від ППП у I кв. 2016 року могли б бути меншими, якби не:

а. *Податковий календар.* Левову частку доходів ППП у I кв. було забезпечено завдяки торішнім прибуткам. Справа в тому, що, згідно з оновленим Податковим кодексом, 10 березня 2016 року підприємства доплатили всю суму ППП, не сплачену 2015 року. У результаті березень забезпечив 85% доходів ППП за квартал.

б. *Відрахування державних підприємств.* Скорочення зборів з ППП рік до року спостерігається від підприємств усіх видів власності. Виняток – державні підприємства, які за січень–березень сплатили 1.9 млрд грн ППП, що на 38.2% (0.5 млрд грн) більше, аніж у I кв. 2015 року.

– **Збільшення ставок рентних платежів.** Доходи від рентної плати за користування надрами за I кв. 2016 року зросли у 3.6 рази до 11.7 млрд грн. Основний фактор, що сприяв росту надходжень від рентної плати, – збільшення ставок податку, запровадженого в середині минулого року. У I кв. 2015 року Укргазвидобування сплачували рентну плату за видобуток газу за ставкою 20% ціни 355 грн за

1000 м³. У І кв. 2016 року ставка становила 70%, а нормативну вартість газу збільшено до 1590 грн за 1 000 м³.

– **Збільшення ставок акцизів.** З 2016 року відбулося підвищення акцизних ставок. Тому в І кв. 2016 року акцизні доходи з вітчизняних товарів були в середньому на 57.1% вищі, ніж торік і становили 12.0 млрд грн. Акциз з імпортованих товарів збільшився на 41.0% рік до року до 6.9 млрд грн.

– **Збільшення ставки податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) і ріст зарплат.** У І кв. 2016 року доходи від ПДФО становили 12.6 млрд грн, що на 33.9% більше порівняно з І кв. 2015 року (9.4 млрд грн). Більше половини приросту доходів пояснюється збільшенням податкової ставки для доходів нижче 10 мінімальних зарплат (13 780 грн) з 15% до 18%. Інше – результат індексації заробітних плат на інфляцію та підвищення заробітних плат у бюджетному секторі. Цікаво, що ріст зарплат у бюджетному секторі відбувся здебільшого завдяки зменшенню ставки єдиного соціального внеску (ЄСВ) – зекономлені кошти ЄСВ було перерозподілено на користь працівників.

– **Інфляція і девальвація.** Рівень споживчих цін за січень–березень 2016 року збільшився на 30.8% рік до року. Середньозважений курс гривні в І кв. був у середньому на чверть вищий, ніж торік. Тому не дивно, що доходи від імпортованого ПДВ зросли на 32.8% до 39.7 млрд грн, а від імпортованого мита (без урахування тимчасового імпортованого мита) – на 30.4% до 4.6 млрд грн.

1.2. ЄСВ: детінізація примарна. Доходи від ЄСВ залишаються стабільно низькими, а темпи їх падіння зів'язані зі скороченням законодавчо встановленої ставки. У січні–березні уряду вдалося зібрати 30.0 млрд грн доходів від ЄСВ, що на 25.2% менше, ніж у І кв. 2015 року. Падіння доходів від ЄСВ були вищими в приватному секторі. Якщо не брати до уваги бюджетний сектор, де зарплати априорі «білі» та зростали в адміністративному порядку, то падіння доходів від ЄСВ у лютому–березні 2016 року сягали 37% рік до року.

1.3. Видатки: традиційно низькі на початку року. За І кв. загальна сума видатків Державного бюджету становила 140.2 млрд грн і була на 28.9% вищою, ніж минулого року. Більша частина приросту видатків пояснюється збільшеними трансфертами Пенсійному фонду для компенсації зниженої ставки ЄСВ. Якщо не зважати на цей фактор, характер інших витрат був традиційним. Зокрема, тимчасом як поточні видатки (переважно захищені) здійснювали вчасно, уряд традиційно відтермінував виконання програмних видатків¹ і капітальних видатків, які потребують затвердження спеціальних порядків, проведення тендерів тощо. Як наслідок, у І кв. із загального фонду було витрачено на 9.9%, або ж на 14.7 млрд грн, менше, ніж планувалося. Капітальних видатків профінансовано всього 6.7% річного плану (1.5 млрд грн).

2. МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ

2.4. Згідно з оперативною статистикою, доходи на місцях продовжують зростати високими темпами. Так, за січень–березень 2016 року в місцеві бюджети отримано 35.1 млрд грн доходів (без урахування міжбюджетних трансфертів), що на 26.4% (7.3 млрд грн) більше, ніж за І кв. 2015 року. Левова частка приросту доходів забезпечена ростом ставок податків - приростом ПДФО (+5.1 млрд грн), модифікованим земельним податком (+1.8 млрд грн), єдиним податком (+1.2 млрд грн) та інфляцією, що забезпечила ріст акцизів (+1.1 млрд грн).

2.5. Видатки на місцях: пріоритет – зарплати та допомоги. Виконання видатків місцевих бюджетів у січні–березні 2016 року повторювали тенденції на центральному рівні. 96% видатків місцевих бюджетів було спрямовано на фінансування поточних потреб: заробітні плати з

¹ Видатки, що пов'язані з реалізацією програмних завдань на кшталт боротьби з епідеміями, а не просто «утримання бюджетних установ».

нарахуваннями (36.7%), комунальні послуги (8.1%), житлові субсидії та соціальні трансферти (42.0%). Капітальні видатки становили 2.6 млрд грн і були профінансовані на 9.8% річного плану.

3. ФІНАНСУВАННЯ І БОРГ

Дефіцит держбюджету нижчий, аніж планувалося, місцеві бюджети виконано з профіцитом, на рахунку казначейства є вільні кошти. Через низький рівень витрат загальний фонд державного бюджету виконано з меншим дефіцитом, аніж планувалося на звітний період. Зокрема в I кв. дефіцит державного бюджету становив 10.6 млрд грн, або 12.6% річного плану. Через великі нагромадження коштів місцевими бюджетами (профіцит 14.4 млрд грн за I кв.) залишки їх обігових коштів на казначейських рахунках зросли до 44.9 млрд грн на 1 квітня порівняно з 32.3 млрд грн на початок року.

Цікаво, що на початку 2016 року продовжуємо спостерігати масштабні квазіфіскальні операції. Зокрема уряд ухвалив додатковий випуск 14.3 млрд грн державних облігацій для збільшення статутного капіталу Ощадбанку та Укрексімбанку. Важливо, що цей крок не було узгоджено з МВФ.

Державні запозичення в I кв. 2016 року виявилися набагато нижчими, аніж було заплановано попри те співвідношення боргу до ВВП збільшилось. У доларовому еквіваленті загальна сума державного та гарантованого державою боргу (далі борг) скоротилася на 0.4% до 65.2 млрд дол. Ріст боргу стримували наступні фактори:

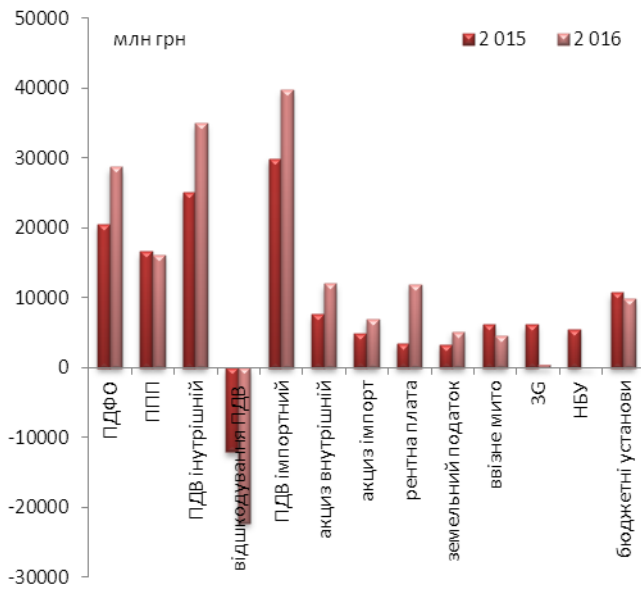
– **Відсутність чергового траншу МВФ спричинила недовиконання плану за зовнішніми запозиченнями.** Планом зовнішніх запозичень на січень–березень 2016 року передбачалося залучити 69.8 млрд грн, а в казну надійшло всього 17.1 млрд грн. Низьке виконання плану зовнішніх запозичень відображає паузу в програмі МВФ. Натомість позичені гроші надійшли від Японського агентства міжнародного співробітництва – 8.8 млрд грн, випуску ОЗДП для оформлення реструктурованого гарантованого боргу за кредитами Укравтодору, держпідприємства «Конструкторське бюро "Південне" ім. М.К. Янгеля»² 8.3 млрд грн, міжнародних фінансових організацій до спецфонду для реалізації інвестиційних проектів – 1.2 млрд грн.

– **Недовиконання плану внутрішніх запозичень.** За відсутності нагальної потреби внутрішні запозичення були нижчими від плану. У I кв. 2016 року для фінансування дефіциту загального фонду Державного бюджету внутрішні запозичення становили 39.1 млрд грн. Водночас план на період тільки за загальним фондом становив 44.7 млрд грн.

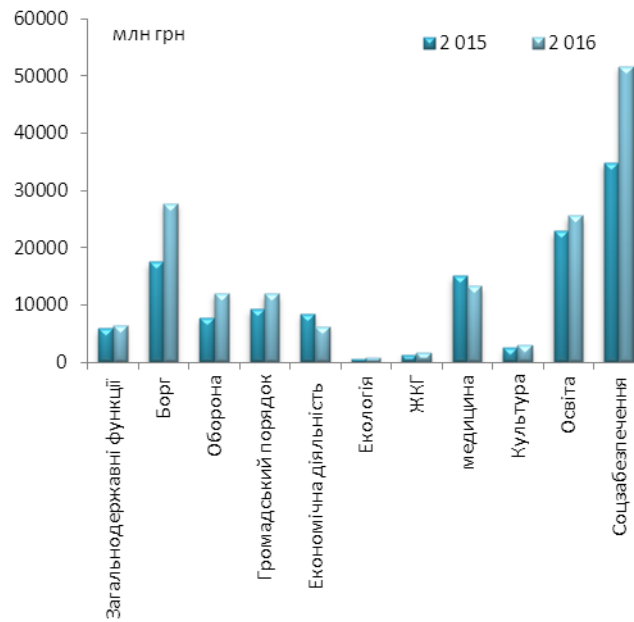
Погашення державного боргу. За I кв. 2016 року уряд витратив 25.8 млрд грн на погашення державного боргу (зокрема 473.3 млн дол. США обслуговування за єврооблігаціями). **Попри те, втримати обсяги боргу в гривневому еквіваленті та по відношенню до ВВП не вдалось через девальвацію.** В гривневому еквіваленті борг за перший квартал 2016 року зріс на 138.2 млн грн або ж на 8.8%. По відношенню до ВВП, рівень боргу збільшився з 79.4 % наприкінці 2015 року до 83.1%. **Основна причина такого росту - девальвація національної валюти, що збільшила розмір боргу в гривні та по відношенню до ВВП.** Середньозважений курс на міжбанку 31 березня 2016 року становив 26.2 грн за долар США, що на 9.3% вище аніж 31 грудня 2015 року (24.0 грн за долар США). Всього девальвація національної валюти додала до гривневого еквіваленту державного боргу 113.1 млрд грн.

² Розробка ракетних комплексів і ракетно-космічних систем.

Доходи зведеного бюджету I квартал

Видатки зведеного бюджету I квартал

Джерело: Державна Казначейська служба

CASE УКРАЇНА
вул. Полтавська 10,
офіс 34
Київ, 01135

Тел.: +38 044 227-53-17
Факс: +38 044 483-52-00

Керівник проекту:
Дмитро Боярчук
boyarchuk@case-ukraine.kiev.ua

Проект виконується за підтримки Інституту
відкритого суспільства та Європейського
Союзу

Публікація підготовлена за підтримки Європейського Союзу в рамках проекту «Ціна держави», що реалізується спільно Фондом Східна Європа та CASE Україна. Зміст публікації є винятковою відповідальністю CASE Україна та не може розглядатись як такий, що відображає погляди Європейського Союзу.

